

Repertoriul jurisprudenței

Cauza T-379/20

**Ryanair DAC
împotriva
Comisiei Europene**

Hotărârea Tribunalului (Camera a zecea extinsă) din 14 aprilie 2021

„Ajutoare de stat – Piața suedeză a transportului aerian – Ajutor acordat de Suedia în favoarea unei companii aeriene în cadrul pandemiei de COVID-19 – Garanție – Decizie de a nu ridica obiecții – Angajamente care condiționează compatibilitatea ajutorului cu piața internă – Ajutor destinat reparării pagubelor provocate de un eveniment extraordinar – Libertatea de stabilire – Libera prestare a serviciilor – Egalitate de tratament – Obligația de motivare”

1. *Ajutoare acordate de state – Interzicere – Derogări – Ajutoare compatibile cu piața internă – Ajutoare destinate reparării pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare – Aprecieri – Măsură de ajutor care nu repară totalitatea pagubelor provocate de evenimentul extraordinar – Includere [art. 107 alin. (2) lit. (b) TFUE]*

(a se vedea punctele 19-25)

2. *Ajutoare acordate de state – Interzicere – Derogări – Ajutoare compatibile cu piața internă – Ajutoare destinate reparării pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare – Garanție aferentă unei linii de credit de tip revolving în favoarea unei companii aeriene pentru acordarea de compensații acesteia din urmă în cadrul pandemiei de COVID-19 – Aprecieri – Măsură de ajutor care prezintă un caracter subsidiar față de o schemă de ajutor declarată compatibilă în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE – Includere [art. 107 alin. (2) lit. (b) și alin. (3) lit. (b) TFUE]*

(a se vedea punctele 33-35)

3. *Ajutoare acordate de state – Interzicere – Derogări – Ajutoare compatibile cu piața internă – Ajutoare destinate reparării pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare – Garanție aferentă unei linii de credit de tip revolving în favoarea unei companii aeriene pentru acordarea de compensații acesteia din urmă în cadrul pandemiei de COVID-19 – Aprecieri – Criterii – Proporționalitatea ajutorului [art. 107 alin. (2) TFUE]*

(a se vedea punctele 39-42, 46-49 și 63)

4. *Ajutoare acordate de state – Interzicere – Derogări – Ajutoare compatibile cu piața internă – Ajutoare destinate reparării pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare – Garanție aferentă unei linii de credit de tip revolving în favoarea unei companii aeriene pentru acordarea de compensații acesteia din urmă în cadrul pandemiei de COVID-19 – Aprecieri în raport cu articolul 107 alineatul (2) litera (b) TFUE – Încălcarea principiului nediscriminării – Lipsă*
[art. 18 primul paragraf și art. 107 alin. (2) lit. (b) TFUE]

(a se vedea punctele 70-72, 77, 78 și 80-87)

5. *Libera prestare a serviciilor – Dispoziții ale tratatului – Domeniu de aplicare – Servicii în domeniul transporturilor în sensul articolului 58 alineatul (1) TFUE – Servicii de transport aerian – Regim juridic special*
[art. 56, art. 58 alin. (1) și art. 100 alin. (2) TFUE]

(a se vedea punctele 90-95)

6. *Acțiune în anulare – Persoane fizice sau juridice – Acte care le privesc direct și individual – Decizie a Comisiei prin care se constată compatibilitatea unui ajutor de stat cu piața internă fără deschiderea procedurii oficiale de investigare – Acțiune formulată de părțile în cauză în sensul articolului 108 alineatul (2) TFUE – Identificarea obiectului acțiunii – Acțiune prin care se vizează protecția drepturilor procedurale ale persoanelor interesate – Motive care pot fi invocate – Lipsa conținutului autonom al unui astfel de motiv în speță*
[art. 108 alin. (2) și art. 263 al patrulea paragraf TFUE]

(a se vedea punctele 99-101)

7. *Ajutoare acordate de state – Decizie a Comisiei de a nu ridica obiecții cu privire la o măsură națională – Obligația de motivare – Conținut – Luare în considerare a contextului și ansamblului normelor juridice care reglementează materia*
[art. 107 alin. (3) și art. 296 TFUE]

(a se vedea punctele 105-115)

Rezumat

Măsurile de ajutor instituite de Suedia și Danemarca în favoarea SAS pentru pagubele rezultate din anularea sau din reprogramarea zborurilor ca urmare a restricțiilor de călătorie provocate de pandemia de COVID-19 sunt conforme cu dreptul Uniunii

Întrucât SAS deține o cotă de piață semnificativ mai ridicată decât cele ale celui mai apropiat concurent al său în aceste două state membre, ajutoarele nu constituie o discriminare ilegală

În luna aprilie 2020, Regatul Danemarcei și Regatul Suediei au notificat Comisiei Europene două măsuri de ajutor distincte în favoarea societății SAS AB (denumită în continuare „SAS”), fiecare constând într-o garanție aferentă unei linii de credit de tip revolving în cuantum maxim de 1,5 miliarde de coroane suedeze (SEK)¹. Măsurile menționate vizau acordarea în favoarea SAS a unor compensații parțiale pentru pagubele rezultate din anularea sau din reprogramarea zborurilor sale ca urmare a instituirii unor restricții de călătorie în contextul pandemiei de COVID-19.

Prin deciziile din 15 aprilie 2020² și din 24 aprilie 2020³, Comisia a calificat măsurile notificate drept ajutoare de stat⁴ compatibile cu piața internă în temeiul articolului 107 alineatul (2) litera (b) TFUE. Conform acestei dispoziții, ajutoarele destinate reparării pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare sunt compatibile cu piața internă.

Compania aeriană Ryanair a introdus acțiuni prin care solicită anularea acestor decizii, care sunt însă respinse de Camera a zecea extinsă a Tribunalului. În acest context, Tribunalul confirmă pentru prima dată legalitatea măsurilor de ajutor individuale adoptate ca răspuns la consecințele pandemiei de COVID-19 în raport cu articolul 107 alineatul (2) litera (b) TFUE⁵.

Aprecierea Tribunalului

În primul rând, Tribunalul respinge motivul întemeiat pe faptul că ajutoarele acordate sunt incompatibile cu piața internă întrucât sunt destinate reparării pagubelor suferite de o singură societate. În această privință, Tribunalul clarifică faptul că, în conformitate cu articolul 107 alineatul (2) litera (b) TFUE, un ajutor poate fi destinat reparării pagubelor provocate de un eveniment extraordinar, chiar dacă de acesta beneficiază doar o întreprindere individuală și chiar dacă nu repară totalitatea pagubelor provocate de acest eveniment. În consecință, Comisia nu a săvârșit o eroare de drept prin simplul fapt că de măsurile de ajutor în favoarea SAS nu beneficiază toate victimele pagubelor provocate de pandemia de COVID-19.

¹ Măsura de ajutor adoptată de Regatul Suediei reprezintă un ajutor individual pe care Suedia a decis să îl acorde SAS, în calitate de societate eligibilă pentru schema de garanții pentru împrumuturi care vizează susținerea tuturor companiilor aeriene suedeze în cadrul pandemiei de COVID-19 (denumit în continuare „schema de ajutor suedeză”), care a fost notificat de Suedia Comisiei la o dată anterioară celei a notificării măsurii de ajutor individual și care a fost aprobat de aceasta din urmă la 11 aprilie 2020, în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE.

² Decizia C(2020) 2416 final a Comisiei privind ajutorul de stat SA.56795 (2020/N) – Danemarca – Compensarea pagubelor provocate SAS de pandemia de COVID-19.

³ Decizia C(2020) 2784 final a Comisiei privind ajutorul de stat SA.57061 (2020/N) – Suedia – Compensarea pagubelor provocate SAS de pandemia de COVID-19.

⁴ În sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.

⁵ În Hotărârea din 17 februarie 2021, Ryanair/Comisia (T-259/20, EU:T:2021:92), Tribunalul a efectuat o examinare analoagă a legalității unei scheme de ajutor de stat adoptate de Republica Franceză ca răspuns la consecințele pandemiei de COVID-19 pe piața franceză a transportului aerian. În Hotărârea din 14 aprilie 2021, Ryanair/Comisia (T-388/20, EU:T:2021:196), Tribunalul a examinat o altă măsură de ajutor individual în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE.

În al doilea rând, Tribunalul respinge motivul invocat de Ryanair prin care aceasta contestă proporționalitatea măsurilor de ajutor în raport cu pagubele provocate SAS de pandemia de COVID-19. Tribunalul amintește, mai întâi, că articolul 107 alineatul (2) litera (b) TFUE permite compensarea numai a dezavantajelor economice cauzate direct de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare. Cu toate acestea, având în vedere caracterul evolutiv al pandemiei și caracterul în mod necesar prospectiv al cuantificării pagubei cauzate SAS de aceasta, Comisia a prezentat cu suficientă precizie o metodă de calcul pentru evaluarea pagubei respective, de natură să evite riscul unei eventuale supracompensări⁶. În acest context, Tribunalul subliniază, în plus, angajamentul asumat de Regatul Danemarcei și de Regatul Suediei de a efectua o evaluare *ex post* a pagubei suferite efectiv de SAS cel târziu la 30 iunie 2021 și de a solicita, dacă este cazul, acesteia din urmă rambursarea ajutorului care depășește paguba respectivă, ținând seama de ansamblul ajutoarelor care puteau fi acordate SAS ca urmare a pandemiei de COVID-19, inclusiv de autorități străine.

În al treilea rând, Tribunalul respinge motivul privind o pretinsă încălcare a principiului nediscriminării. Astfel, prin natura sa, un ajutor individual instituie o diferență de tratament sau chiar o discriminare, care este inerentă caracterului individual al măsurii. A susține că un astfel de ajutor este contrar principiului nediscriminării ar echivala astfel cu a pune în discuție în mod sistematic compatibilitatea cu piața internă a oricărui ajutor individual, în condițiile în care dreptul Uniunii permite statelor membre să acorde asemenea ajutoare, cu condiția ca toate cerințele prevăzute la articolul 107 TFUE să fie îndeplinite.

În plus, chiar dacă se presupune că diferența de tratament instituită prin măsurile în cauză poate fi asimilată unei discriminări în temeiul principiului respectiv, aceasta poate fi justificată dacă este necesară, adecvată și proporțională pentru atingerea unui obiectiv legitim. De asemenea, în măsura în care Ryanair se referă de asemenea la articolul 18 TFUE, Tribunalul constată, în plus, că această dispoziție interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie sau naționalitate în domeniul de aplicare al tratatelor, fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le prevăd. Or, întrucât articolul 107 alineatul (2) litera (b) TFUE figurează, potrivit Tribunalului, printre dispozițiile speciale prevăzute de tratate, acesta continuă examinarea măsurilor în cauză pe această bază.

În această privință, Tribunalul confirmă, pe de o parte, că obiectivul măsurilor în cauză îndeplinește cerințele prevăzute la articolul 107 alineatul (2) litera (b) TFUE, în măsura în care vizează efectiv repararea parțială a pagubelor provocate SAS de un eveniment extraordinar, și anume pandemia de COVID-19. Tribunalul constată, pe de altă parte, că diferența de tratament în favoarea SAS este adecvată în vederea atingerii obiectivului măsurilor menționate și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv, având în vedere că SAS deține cea mai mare cotă de piață în Danemarca și în Suedia și că această cotă de piață este semnificativ mai ridicată decât cele ale celui mai apropiat concurent al său în cele două țări.

⁶ Comisia a indicat întinderea pagubei suferite SAS ca fiind corespunzătoare „pierderii de valoare adăugată”, care constă în diferența dintre veniturile din perioada martie 2019-februarie 2020 și cele din perioada martie 2020-februarie 2021, din care au fost excluse, pe de o parte, costurile variabile evitate, care au fost calculate pe baza costurilor suportate în perioada martie 2019-februarie 2020, și, pe de altă parte, marja de profit aferentă pierderii de venituri. Cuantumul pagubei a fost evaluat provizoriu ținând seama de o scădere a traficului aerian cuprinsă între 50 % și 60 % pentru perioada martie 2020-februarie 2021 în raport cu perioada martie 2019-februarie 2020 și ar corespunde unui quantum cuprins între 5 și 15 miliarde SEK.

În al patrulea rând, Tribunalul examinează deciziile Comisiei în raport cu libera prestare a serviciilor și cu libertatea de stabilire. În acest cadru, Tribunalul arată că Ryanair nu demonstrează în ce mod caracterul exclusiv al măsurii este de natură să descurajeze stabilirea sa în Danemarca sau în Suedia sau efectuarea prestărilor de servicii cu destinația și dinspre oricare dintre aceste țări.

În ceea ce privește cauza T-379/20, Tribunalul constată, în plus, că măsura de ajutor notificată de Suedia are un caracter subsidiar în raport cu schema de ajutor suedeză adoptată în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE pentru a face față perturbării economiei Suediei cauzate de pandemia de COVID-19⁷. Totuși, Tribunalul respinge argumentul întemeiat pe faptul că această măsură nu poate avea, din acest motiv, obiectivul de a repara pagubele provocate de un eveniment extraordinar, în sensul articolului 107 alineatul (2) litera (b) TFUE. În această privință, Tribunalul precizează că Tratatul FUE nu se opune unei aplicări concomitente a articolului 107 alineatul (2) litera (b) și a articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE, în măsura în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de fiecare dintre aceste două dispoziții. Aceasta este situația în special atunci când faptele și împrejurările care determină perturbări grave ale economiei rezultă dintr-un eveniment extraordinar.

În sfârșit, Tribunalul respinge ca nefondate motivele întemeiate pe o pretinsă încălcare a obligației de motivare și constată că nu este necesar să examineze temeinicia motivului întemeiat pe încălcarea drepturilor procedurale derivate din articolul 108 alineatul (2) TFUE.

⁷ În Hotărârea din 17 februarie 2021, Ryanair/Comisia (T-238/20, EU:T:2021:91), Tribunalul a respins acțiunea formulată de Ryanair împotriva deciziei Comisiei prin care această schemă de ajutor suedeză a fost declarată compatibilă cu piața internă.